

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕНІКАУ БССР

№ 12 (1027)

Субота, 19 сакавіка 1955 года

Цана 50 кап.

У імя міру на зямлі

На прастору нашай вялікай Радзімы прыйшла вясна. Дзесятыя мірная вясна пасля нядаўняй цяжкай і спусташальнай вайны. І хоць на поўначы і ў цэнтральных раёнах ляжаць яшчэ глыбокія снігі, на поўдні зямля ўжо аддзелася ў зеляніну. Віднеюцца багатыя ўсходы яравых пасеваў, азямна выйшла ў трубку. Сведзіць дэла вясновае сонца. Ціце міндаль і абрыкос. І над усёй краінай — неабсяжнае, спакойнае неба.

Пудоўная наша Савецкая Радзіма! Пудоўны і справы ў нашым мужнага і міралюбнага народа. Мы заняты стваральнай працай. Будзем новыя гарады і заводы. Увзімаем новыя мільёны гектараў паліўных і абложных зямель. Варым стаць для народнай гаспадаркі. Садым новыя сады. Марым зрабіць сваё жыццё яшчэ больш прэжымым і радзёным. Іншыя думкі і імкненні ў нас няма.

Мы з поўным правам і адкрыта заўважым на ўсё свабоднае і мірнае і светлых імкненнях. Нам няма чаго ўтойваць ад людзей. Душы савецкага чалавека неабсяжны ўсміх прыгніт і насілае. І хоць у нашай краіне ажыццяўляецца поўная свабода слова, свабода прапаганды, але гэта свабода не распаўсюджваецца на прапаганду чалавечанаціўнай вайны, бо такая прапаганда строга забаронена.

Штодзённым жыццём і штодзённым практычнай дзейнасцю Савецкі Саюз заведвае перад усімі народамі сваю паслядоўную міралюбную палітыку. У той час, калі маглы Уол-стрыт узялі курс на падрыхтоўку новай сусветнай вайны, на стварэнне баз на чужых тэрыторыях, на арганізацыю розных агрэсіўных блокаў, наша краіна спакойна і ўпэўнена працягвае развіваць сваю мірную эканоміку, палітыку добрабыт народа. У той час, калі Злучаныя Штаты Амерыкі нервозна і лічманкава сшыпачылі выпрабаваньне новыя віды атамнай і вадароднай зброі, Савецкі Саюз заняты падрыхтоўкай выкарыстання атамнай энергіі для мірных мэт. Савецкія вучоныя першыя набылі электрастанцыю, якая працуе на атамнай энергіі. Атамная энергія знаходзіць усё шырэйшае прымяненне ў медыцыне, прамысловасці, сельскай гаспадарцы. Гэтае выдатнейшае адкрыццё навуцы дзевятых стагоддзя накіравана ў нас не на разбураўне людскога добрабыту і масавае знішчэнне людзей, а на стварэнне новых багаццяў у імя шчаснага чалавека.

Наша краіна з'яўляецца магутнай сілай. Яна смежа ідзе наперад па шляху да камунізму. Нам не страшныя пагрозы палітычнай вайны, бо ў нас ёсць камя і ёсць чым застаць за сабе і за свой народ. Але, маючы і пераключэную армію і самую дасканалую зброю, мы не збіраемся ні на каго нападаць. Мы супраць вайны. Нашы людзі прытрымліваюцца такога погляду: у свеце могуць мірна суіснаваць дзве розныя палітычныя сістэмы. Кожны народ вольны сам выбіраць сабе лад жыцця. Мы таксама разумеем і тое, што гонка ўзброенняў вядзе не толькі да зніжэння матэрыяльнага ўзроўня жыцця народаў, але і да новай вайны. Вось чаму на міжнародных канферэнцыях і ў Арганізацыі Аб'яднаных Нацый мы выступаем супраць гонкі ўзброенняў, за скарачэнне арміяў, за паслабленне напружання ў адносінках паміж краінамі.

Цяжэй апошняга часу паказвае, што падпальчыкі вайны не супакоўваюцца. Яны стварылі небяспечную абстаноўку ў раёне вострава Тайвань і спрабуюць пагразаць пераходзіць закону праву Кітайскай Народнай Рэспублікі вызваціць гэты востраў з-пад імпэрыяльнай акупацыі. Згусілася атмасфера і ў Заходняй Еўропе. Кіруючыя колы ЗША і Англіі ўсёляк імкнунца да адраджэння германскага імперызму, рэфікацыі парыхжскіх пагадненняў, што на справе будзе азначаць падрыхтоўку новай вайны з прымяненнем атамных і вадародных бомбаў — самай страшнай і знічальнай зброі, якой не ведала яшчэ чалавецтва. Вось чаму народы свету занепакоены далейшым лёсам міру.

Бюро Сусветнага Савета Міру на сваім пашыраным пасяджэнні ў Вене 17—19 студзеня г.р. вырашыла заклікаць усе народы змагацца супраць адраджэння імперызму ў Заходняй Германіі, за мірнае аб'яднанне нямецкага народа, за захаванне трыналь калектыўнай бяспекі ў Еўропе, за тое, каб не дапусціць развіцця атамнай вайны. У Зваротце Сусветнага Савета Міру выказана непахісная воля ўсіх народаў, усіх людзей, незалежна ад іх нацыянальнасці, палітычных поглядаў і перакананняў, захаваць мір, пазбавіць чалавецтва ад новых вайнаў жахаў.

Рашэнні Бюро Сусветнага Савета Міру знайшлі шырокі водгук і адборанне ў сэрцах мільянаў мірных людзей свету. Усе, каму дарагі мір і спакой, хто не хоча разбураўняў і пакараў, крыві і смерці, дадучою свой голас да рашэння Сусветнага Савета Міру і ставіць свой подпіс пад яго Зваротам.

У Кітаі збор подпісаў пад Зваротам Сусветнага Савета Міру пачаўся 14 лютага, у той дзень, калі адзначалася пятая гадавіна Савецка-Кітайскага дагавору аб дружбе, саюзі і ўзаемадапамозе. Гэтым падкрэслівалася адзінства двух вялікіх народаў Азіі і Еўропы змагацца супраць вайнаў пагрозы. Збор подпісаў праходзіць ва ўсіх гарадах і сёлах, сярод рабочых і сялян, хатніх гаспадары і студэнтаў, прамысловцаў і служачыхаў рэальных кўаўтэў. За час з 14 лютага па 10 сакавіка падпісалася 195 мільянаў чалавек. Кампанія па збору подпісаў у буйных і сярэдніх гарадах Кітая ў асноўным ужо закончана. Кітайскі народ зноў дэманструе перад прэстымі людзьмі свету сваю міралюбнае імкненні і паказвае, што ён ідзе ў першых радах змагароў за мір і дружбу.

Ініцыятыва Сусветнага Савета Міру ўсёмі знаходзіць падтрымку і адборанне. Народы не хочучы новай бойкі і знішчэння мільянаў маладых жыццяў. У Польшчы, Румыніі, Венгрыі, Чэхаславакіі, Албаніі, Балгарыі, Мангольскай Народнай Рэспубліцы, у Карэйскай Народна-Дэмакратычнай Рэспубліцы, Германскай і В'етнамскай Дэмакратычных рэспублікаў — усюды працуюць аднадушна заўважыць, што яны супраць вайны і прымянення атамнай зброі. Кампанія па збору подпісаў шырока разгарнула і ў краінах і астравах краінах свету — у тым ліку ў Італіі, Англіі, Францыі, Швецыі, Японіі, Індыі, Інданезіі, Сірыі, Бразіліі, Аўстрыі, Тунісе, Цэнтральнай і Паўднёвай Афрыцы. Шматлікія мільяны і сроды, якія адбываюцца ў многіх краінах, з'яўляюцца пераканальным сведчаннем міралюбнасці простых людзей, сведчаннем іх рашучасці недапусціць новага крызе-праціўля.

Горача і аднадушна падтрымліваюць рашэнне Сусветнага Савета Міру савецкія людзі, якія заўсёды вярда і непахісна стаяць на варце міру і бяспекі народаў. Збор подпісаў пад Зваротам пачнецца ў нашай краіне і красавіка. Але ўжо і цяпер на старонках газет і часопісаў, на сходах і мітынгх, па радыё выказваецца воля працоўных Савецкага Саюза, якія выступаюць супраць парыхжскіх пагадненняў і адраджэння імперызму ў Заходняй Германіі, супраць прымянення атамнай зброі. Працоўныя нашай краіны — за надзеяны калектыўнай бяспекі ў Еўропе, за скарачэнне ўзброенняў, за забарону выпраб і знішчэнне ўсіх запасаў вадародных і атамных бомбаў, за выкарыстанне атамнай энергіі ў мірных мэтах. Хай не думалі зааказіцца падпальчыкі вайны, што наша жаданне жыць у міры ідзе нібы ад нашай слабасці. Зусім не. У нас хочаць сіла, каб адказаць знічальнымі ўдарамі ўсім тым, хто паспрабуе напасці на нашу краіну. Але савецкія людзі — мірныя людзі, савецкі дзяржаўны лад — мірны дзяржаўны лад. І мы, пшыра дбаючы аб інтарэсах свайго народа і ўсіх простых людзей свету, хто спавнаў і не спавнаў жахаў вайны, вядзем сваю міралюбную палітыку, палітыку павягі да ўсіх народаў, малых і вялікіх. Мы ведаем, якой разбураўняў сілай надзелены атамная і вадародная бомбы. Выло-б вар'яцтвам дапусціць прымяненне гэтай зброі. Мы разумеем, што рэмілітарызацыя Заходняй Германіі, стварэнне розных блокаў і пактаў набліжаюць вайну. Таму мы супраць гэтакіх палітыкі.

Нам разумеюць і падтрымліваюць сётні мільянаў простых людзей свету. У гэтым — наша ўпэўненасць і наша надзея, што справа міру пераможа. Мы ўпэўнены і ў тым, што да дня адкрыцця ў горадзе Хельсінкі Сусветнай Асамблеі прадстаўнікоў міралюбных сіл народаў свету скажучь сваё НЕ і планам развіцця новай вайны і прымянення атамнай зброі. Народы могуць і павінны дамагацца трываллага міру. Так, як пад сілай прамяняў сонца знікае снег і прагна ўзімаецца да жыцця прырода, так і пад напорам свецкага ўсенароднага руху за мір павінны знікнуць сілы вайны, — і засведчаць сваю перамогу сілы святла і прагрэсу.

Народам ненавісна вайна

Няма на зямным шары цяпер такой працоўнай сям'і, якая-б не марыла аб мірным шчаслівым жыцці. Тым больш, мы, беларусы, марым аб гэтым, бо перанеслі на сабе ўсе жахі вайны. Гітлераўскія захопнікі разбурылі нашы гарады і сёлы, а беларускі народ усё аднавіў і стварыў навава, пераадолаўшы валадарыя цяжкасці. Яшчэ жывуць тыя генералы, якія памятаюць гнёў нашага народа, паматаюць, чым скончылася для іх нядаўняя вайна.

Мастакі і скульптары Беларусі глыбока павяжаюць культуру і мастацтва іншых народаў, паказваюць іх жыццё ў сваёй творчасці. Аб гэтым сведчаць такія мастацкія палатны, як «Сустрача кітайскіх пінэраў» В. Жалтоў, «Негр, які зрывае лацінкі» — скульптура В. Палічука, і многія іншыя з тых, што былі прадстаўлены ў Маскве на дэкаднай выстаўцы.

У прыватнасці, я з вялікім запалам працаваў над вобразам іспанскі Датарэ Ібаруры, кітайскага пісьменніка Лу Сіня, а цяпер з выключным захваленнем працую над скульптурнай вялікага індуся Рабіндраната Тагора. Ён невідзеў фашызму таму, што невідзеў вайну і сам разам са сваім народам зведзеў прыгніт. І ўся яго творчасць прысвечана міру, свабодзе і нацыянальнай незалежнасці. Творчасць вялікага паэта-чалавечалюба натхніе не толькі аднаго мяне, але і ўсіх сабраў міру, якія жывуць за межамі нашай Радзімы.

Цяпер, калі англа-амерыканскія падпальчыкі вайны імкнунца заняволіць народы, калі жыццё, культура і мастацтва гэтых народаў знаходзяцца ў небяспечнасці, мы, людзі міру, не можам быць спакойнымі. Усе разам — працоўныя англічан, міралюбна настроеныя індусы, творча натхненыя кітайцы і чэхаславакі, савецкія людзі — вядуць упартую барацьбу за мірнае суіснаванне ўсіх дзяржаў, прагасцюць супраць узбраення Заходняй Германіі, супраць услякіх агрэсіўных блокаў. Няхай ведаюць ашалелыя атамніцкі-людзды — няма такіх атамных і вадародных бомбаў, якія былі-б роўныя па сілу народнаму гнёву. І калі толькі яны памкнунца прымяніць атамную бомбу, дык першымі загнінуць самі ад яе. Сіла народнага гнёву, сіла з'яднанасці і імкнення да міру ўсіх сумленных людзей свету заўсёды перамагае, пераможа і цяпер.

Заір АЗГУР, народны мастак БССР.

Мы хочам добра чалавецтву

Мір ці вайна чакае нас наперадзе? Такое пытанне кожны дзень задаюць сабе мільёны людзей ва ўсім свеце. Есць срод іх і такіх, што безнадзейна здаюць пры гэтым рукі: гэта ад нас не залежыць. Адрэманеныя хластай агітацый падпальчыкаў вайны, парашаванні страхам і наўпэўненасцю ў сваіх сілах, яны гатовы заўважыць, пакуля на іх галовы абрушача жахі атамнай вайны. А падпальчыкам вайны толькі гэта і трэба: запалоаць, паседць нявер'е ў тое, што вайну можна не дапусціць, паралізаваць актыўнасць мас і, карыстаючыся гэтым, ажыццявіць свае крываваыя замыслы. Іменна на гэта яны разлічваюць. Але мы, савецкія людзі, кажам: — Не! Будзе мір ці вайна — гэта залежыць ад нас, ад сепе мільянаў простых людзей, якія не хочучы вайны. Калі кожны з нас зробіць тое, што ён можа зрабіць, каб не было вайны, усё «грозныя ваіны», якія ён сыла так заўята размахваюць зброй, аказваючы нічымі пігмеямі, бясілымі разважачь вайну.

Усведамляючы гэту магнутую сілу народаў, савецкія людзі штодзённа і нястомна змагаюцца за мір, памнажваючы здатыкі сваёй мірнай працы, маючы абароназдольнасць Савецкай краіны, выкарыстоўваючы злучныя махінацыі падпальчыкаў вайны і адбываючы сабе ўсё новых і новых прыхільнікаў і саратнікаў у высякароннай барацьбе за справу міру. Выказваючы волю савецкіх людзей, наш урад назмена і паслядоўна праводзіць палітыку міру, змагаючыся за аслабленне міжнароднай напружанасці, за мірнае суіснаванне розных сістэм, за мір і дружбу паміж народамі. Іго прыкладу следуюць краіны народнай дэмакратыі, якія на чале з Савецкім Саюзам складаюць магутны лагер супакойнасці. Аб гэту непрыступную скалу развіваюцца ўсе злучныя намеры імперыялістычных драпежнікаў, якія марды аб заўвае свету. Каб прымеці, яны-б даўно знішчылі гэту непахісную ім пераходу. Спрабавалі — не выйшла. Абмажыўшы зубы ў Карэі, яны больш не спадзяюцца на тое, што адолеюць нас звычайнай зброй. Усе надзеі ўскладлі яны на атамную маналію, але і тут праціліся. На вялікае шчасце для ўсяго чалавецтва, савецкія людзі выдатна аволодалі сакрэтама атамнай і першымі на практыцы паказалі, які трэба выкарыстоўваць атамную энергію на карысць чалавеку. А для тых, хто ў адказ на нашы мірныя прапановы размахвае атамнай бомбай, у нас ёсць наватаровае вельмі важкія і пераканальныя аргументы. Раней, чым адважыцца ажыццявіць свае пагрозы, няхай яны падаумваюць аб сваім лёсе.

Мы не баімся істэрыйнага выдчы атамшчыкаў, але мы супраць таго, каб знішчачь атамнымі бомбамі шматвяковыя здатыкі чалавечай працы і мільёны нявінnych людзей. Мы хочам добра чалавецтву. Таму савецкія людзі з вялікай гаўнасцю падтрымліваюць прапанову Савецкага камітэта абароны міру і ўсе, як адны, ставяць свае подпісы пад Зваротам Сусветнага Савета Міру, супраць падрыхтоўкі атамнай вайны.

Л. АЛЕКСАНДРОўСКАЯ, народная артстка СССР.

Атамная зброя павінна быць забаронена

Я была ў многіх краінах у складзе дэлегацыі ад Савецкага Саюза. Мы сустракаліся і гутарылі з многімі прадстаўнікамі простага народу і ві разу не чулі ад іх ніводнага слова ў абарону вайны. Пры словы «вайна» вочы іх загараілі гневам, рукі жывоці сціскаліся ў кулак і з вуснаў гатовы былі сарвацца словы гнёву і праклёнаў у адрас тых, хто імкнунца разважачь новую сусветную вайну, хто ў імя сваіх асабістых карыслівых інтарэсаў асуджа на смерць, голад і знічэнне мірных людзей, хто шляхам ашуканства імкнунца наважачь народу свае агрэсіўныя планы і ўцягнуць іх у новую крываваю бойню.

Прагрэсіўнае чалавецтва можа і павінна прадухіліць новую вайну, можа і павінна сціскаць агрэсараў. Іменна таму Савецкі Саюз ніколі не згодзіцца з узбраеннем учарашніх нацысцкіх генералаў, якія па-ранейшаму верныя разбойніцкім гітлераўскім «ідэалам».

Кожны разумны чалавек, незалежна ад свайго нацыянальнай прыналежнасці і сваіх палітычных перакананняў, не можа не агадзіцца з тым, што сапраўднае бяспека ў Еўропе, як падкрэслівалі ў Дэкларацыі, можа быць забяспечана толькі ў тым выпадку, калі замест стварэння замкнутых вайсковых груповак адных еўрапейскіх дзяржаў, накіраваных супраць другіх, — будзе створана сістэма калектыўнай бяспекі ў Еўропе.

Савецкі Саюз — міралюбная дзяржава, якая паслядоўна выступае за мір і дружбу паміж народамі. Усе размовы агрэсараў аб «комуністычнай агрэсіі» — адна хлусня.

Я ўспамінаю «міжвольнае прызнанне» аднаго англійскага карэспандэнта ў Лондане. Пасля вялікага сходу, на якім выступалі савецкія дэлегаты, ён сказаў: «Трэба вам часцей прыязджаць да нас, каб праўда аб нашым жыцці стала здабыткам шырокіх народных мас». А на пытанне савецкага дэлегата, што «вось вы ведаеце цяпер праўду аб Савецкім Саюзе, — чаму-ж вы не напішаце пра яе ў вашай газеце?» — ён адказаў, што «для праўды ў нас месца нехапае».

Але нішто на свеце не можа перашкодзіць таму, каб ідэі праўды, справядлівасці і міру перасеклі граніцы і распаўсюдзіліся па ўсім свету.

На ўсіх міжнародных і Сусветным кангрэсах міру, у Францыі і Польшчы, Англіі і Германіі, Аўстрыі і Югаславіі, Балгарыі

Л. АЛЕКСАНДРОўСКАЯ, народная артстка СССР.

Першая старонка.

Перадавы. — У імя міру на зямлі.
З. Азгур. — Народам ненавісна вайна.
Л. Александровская. — Атамная зброя павінна быць забаронена.
К. Крапіва. — Мы хочам добра чалавецтву.
Культура Народнай Карэі.

Другая старонка.

А. Шашкоў. — Вялікая крыніца.
Н. Рыбакоў. — Спектакль аб сапраўдных людзях.
Е. Ракава. — К. Кудрашова — Алеся.

Трэцяя старонка.

Я. Геровіч. — Пэагычнае бачанне свету.
Л. Гінейціс. — Крысціонас Данелайціс і яго мастацтва.
Чацвёртая старонка.
М. Модэль. — Нарысы аб майстрах сцэнічнага мастацтва.
А. Карпюк. — Прыгоды Васіля Сяргеевіча (фельетон).
І. Барысаў. — Філасофія чалавечанаціўнікаў.

Літаратурна-мастацкі вечар

Дзень выдаўся цёплы, ясны. Іскрысты снег, пакрываючы сваім белым абрусам бяскрайнай калгаснай палеткі, расставіў пад сонцам, дэлеваючы свае апошнія дні. На плошчы раёйнага цэнтру Узда было многалюдна. Сталі гузаўнікі, падвола з суседніх вёсак. Хто прыхаў за пакупкамі, а многія — на літаратурна-мастацкі вечар.

Задвога да пачатку вечара клуб быў перапоўнены народам. Месцы ў прэзідуме займаюць госці, якія прыхалі з Мінска: пісьменнікі, кампазітары, музыканты, а таксама знатныя людзі калгасаў раёна. Вечар адкрывае сакратар райкома парты тав. Дзярнушоў.

У сваёй успыненні П. Глебка, Р. Пукст, Г. Штовіч расказалі аб дэкадзе беларускага мастацтва і літаратуры ў Маскве.

На вечары ўрачыста было адзначана дваццятгоддзе калгаснага харавога калектыву, якім кіруе самадзейны кампазітар П. Шыдлоўскі. Ён стварыў нямала песень на свае ўласныя тэксты. Такія песні, як «Правільная Масква», «Чаму хлопец не жанаты», «Пара жаць», «Дзвочына прыпеўкі» і іншыя, вядомы ўсёй Беларусі. Хор і яго кіраўнік прывітаў дырэктар Рэспубліканскага Дома народнай творчасці т. Маргалік.

Начальнік абласнога ўпраўлення культуры т. Сяргейчык уручыў уладальнікам хору граматы Абласнога выканаўчага камітэта.

Вось падшоў да трыбуны неамалды ўжо калгаснік, уладальнік хору Павел Сухаверка. «Дарэгія таварышы, — гаворыць ён, — няма лепшага шчасця для нас, як спяваць песні працы, песні шчасця, песні міру і дружбы».

Кіраўнік хору П. Шыдлоўскі гораца падзякаваў прысутным за сардэчныя прывітання.

У мастацкай частцы вечара з чытаннем сваіх твораў выступалі паэты Пятро Глебка і Адам Русак. У канцэрце прынялі ўдзел артысты Беларускага тэатра оперы і балету Н. Младзінская, Н. Давыдзінава, С. Івашчанка, С. Уладзічэнка.

Вечар закончыўся выступленнем хору юбіляра, які выканаў песні, напісаныя П. Шыдлоўскім.

(Наш кар.).
г. Узда.

Сельскія лектары

У Кіраўскім, Кіліцкім, Магілёўскім, Асіповіцкім, Бялыніцкім раёнах Магілёўскага вобласці створаны сельскія кіналектары. Тут чытаюцца лекцыі на розных тэмах, якія суправаджаюцца паказам кінафільмаў. У Кіраўскім раёне за апошні час праведзена 188 сеансаў. Вялікім поспехам у гледачоў карысталіся кінафільмы «Раскава аб зялёных квадратах», «Калгас «Рассвет», «Сусвет», «Я вытокаў жыцця» і іншыя. Перад пачаткам кінасеансаў прагнана 102 лекцыі, праведзена 86 гутарак. Асабліва цікавілі прысутных лекцыі зотнакіма Кіраўскага МТС т. Падгурскага, агранома Берасцейскага МТС т. Пінчука, дырэктара Паўлавіцкага сямігадовай школы т. Шышкавіча.

Я. ВОЛКАУ.

Новыя ўстановы культуры

У Оршы пашыраецца сетка культурных устаноў. У канцы мінулага года будаўнікі горада здалі ў эксплуатацыю клуб сілкаўнага заводу. Вечарамі работнікі падпрыемства глядзяць тут кінафільмы, слухаюць канцэрты самадзейнасці, чытаюць кнігі.

Цудоўны Палац культуры будуюцца ў пасёлку Ількомбіна. Ён будзе мець гледальную залу больш чым на п'яносот месцаў, прасторную лекцыйную залу, пакой для заняткаў гурткаў мастацкай самадзейнасці.

У цэнтры горада ўзводзіцца новы будынак гарадской бібліятэкі.

Е. ПАЙКІН.

Культура Народнай Карэі

На ўздыме Па старонках часопіса «Новая Карэя»
На ўздыме Па старонках часопіса «Новая Карэя»
На ўздыме Па старонках часопіса «Новая Карэя»

Новыя творчы ўздым перажывае гарадзіны карэйскай народнай культуры. Шматнакунца зямля Карэі накрылася густой сеткай рыштываў. Абудовваюцца разбураныя ворагам гарады, фабрыкі і заводы, школы, кінатэатры, клубы. Увесь народ заняты мірнай стваральнай працай.

Карэйскія літаратары за пасляваеннага гады напісалі нямала добрых мастацкіх празаічных твораў, у якіх адлюстравана ўсенародная барацьба за аднаўленне краіны. Гэтыя творы атрымалі высокую ацэнку чытача. Да іх належачь — «Светлая перспектыва» Бен Хі Гына, «Профорг» Ю Хан Рыма.

Важнае месца ў пасляваеннай літаратуры займае тема гарадзінай барацьбы народа ў перыяд айначнай вызваленчай вайны і асабліва тема мужнай барацьбы байцоў Народнай арміі. Аповесць «Маладыя байцы» Кім Ён Сэка, зборнік аповяданняў «Бявое заданне» маладога пісьменніка Лі Дзён Ера і «У імя радзімы» Кім Ён Сіка і іншыя стварочь праўдзівыя вобразы герояў Народнай арміі.

Пісьменнікі Карэі вучацца ў савецкіх літаратураў метадлу сацыялістычнага рэалізму. Савецкая літаратура стала для іх калектыўным настаўнікам.

Вялікая ўвага аддаецца перакладам лепшых твораў сусветнай літаратуры на карэйскую мову. На паліцах кнігарнаў Карэі з'явіліся пераклады на родную мову вядомых твораў Пушкіна, Чакава, «Вайна і мір» Л. Талстога, многія творы савецкіх

У дружнай сям'і студэнтаў універсітэта імя Кім Ір Сэна вучыцца 300 маладых юнакоў і дзяўчат, якія прыйшлі з поўдня краіны ў час вызваленчай вайны. Акрамя карэйскіх студэнтаў, ва ўніверсітэце займаецца моладзь брацкіх краін — кітайцы, румыны і іншыя.

Мастацкі інстытут

У верасні 1949 года ў Пхеньяне ўпершыню за ўсю гісторыю Карэі быў адкрыты Мастацкі інстытут. Тут рыхтуюцца і выхоўваюцца мастакі і скульптары. Курс навучання ў Мастацкім інстытэце разлічаны на п'яць год (два падрыхтоўчы і чатыры асноўныя курсы). У інстытэце працуюць тры факультэты — жывапісе (заочнаеўрапейскага і ўсходнага), скульптуры і графікі, на якіх вучыцца 280 студэнтаў.

У 1950 годзе адбыўся першы выпуск 24-х студэнтаў. Працы маладых мастакоў завалялі поспех на многіх выстаўках. Сярод іх карціны: «Раскава франтвіка» Ян Дзэ Хэка (масла), «Ураджай» Ян Ён Хвана, «Пісьмо з фронту» Пак Ві Дзіна і скульптуры «Работніца-будаўніца» Хан Ён Сіка, «Перамога» Тэ Чу Чона і інш.

Сувязі з брацкімі краінамі

Карэйскі народ штогод паслае ў брацкія краіны кнігі, часопісы, кінафільмы, патэфонныя пласцінкі, ноты, музычныя інструменты, матэрыялы для шматлікіх фотавыставак. За апошнія гады выслана звыш 300 копіяў кінафільмаў 24-х карцінаў. Вялікім поспехам у гледачоў карысталіся фільмы «Юныя партызаны», «Зноў на фронт», «Абаронцы роднай зямлі», «Разведчыкі» і шматлікія дакументальныя фільмы і кіночасопісы.

</

Алесь ШАШКОЎ

Вялікая крыніца

Кожны месяц, амаль у адзін і той-жа дзень, у кантору калгаса «Перамога» Рудзенскага раёна сходацца калгаснікі з усіх брыгад і звынаў. Прыходзяць свінаркі і брыгадзіры, конюхі і паліоводы, агароднікі і звынаўцы. Іны збаводца сюды не на сход, не на нараду, а для таго, каб атрымаць грошы, — аванс на працяг, які вышараваў за мінулы месяц.

Штомесячнае авансаванне калгаснікаў... Хто з кіраўнікоў калгасаў не ведае, акая магутная сіла закладзена ў гэтай новай сістэме аплаты працы хлэбаробаў!

Ведаюць пра гэта многія, але далёка не ўсе пакуць што ашча могуць прымяніць гэтую сістэму на практыцы, бо яна патрабуе, як кажуць, жывую калейку і прытым немаалу.

З акой-жа крыніцы чэрпае сродкі праўленне калгаса «Перамога»? Дзе яно бярэ кожны месяц многія тысячы рублёў, каб разлічыцца з членамі арцэлі і ў той-жа час паспяхова развіваць усе галіны гаспадаркі, будаваць новыя грамадскія памяшканні, механізаваць фермы, купляць мінеральныя ўгнаенні, канцэнтраваныя кармы?

Аназавацца, такая крыніца ў іх ёсць!

Ад канторы да фермы — вузкая і гладкая саваня дарога. Сакавіцкае сонца — яркае і цёплае. Выглядзаны палазямі снег блішчыць, і вочы жмурацца самі сабою.

Мы ідем павольна. Хочацца надалей расцягнуць нашу размову, простую, звычайную размову дзельных людзей, якія мала знаёмы, але добра разумеюць адзін другога.

— Чаму-б нам і не авансаваць калгаснікаў кожны месяц? — спакойна ўсміхнуўшыся, гаворыць Тацяна Іосіфаўна. — У мінулым годзе мы як-ніяк, а чыстага прыбытку мелі мільён пяцьдзесят дзве тысячы рублёў. З гэтым можна тое-сёе зрабіць...

— Дык вы-ж і зрабілі! Толькі на працяглы перыяд выдзелена 625 тысяч рублёў. А на будаўніцтва, а на набыццё механізмаў, аўтамабіляў, ўгнаенняў?

— Так, на ўсё гэта мы затрацілі шмат грошай. На кожны працяглы перыяд калгаснікі атрымаў амаль пяць рублёў. Больш чым 200 тысяч рублёў пайшоў на грамадскае будаўніцтва, культурныя патрэбы. Пяцьдзесят тысяч затрацілі на пакунку гатунковага тасцяка ільну, кукурузу, лубіну. Што-ж, у вялікай гаспадарцы і выдаткі вялікія! А тым больш у такой, акая толькі што па-сапраўдному на ногі пачала становіцца.

— Вось бачыце! Значыць ад леташніх грошай у вас мада што і засталася.

— Мада, — усё так-жа спакойна ўсміхаючыся, гаворыць Тацяна Іосіфаўна. — Амаль нічога не засталася. Аб іх напамінаюць толькі вунь тыя новыя хлявы, свіры, сіласныя вежы і ямы, ды новыя добрыя рэчы ў хатах калгаснікаў. Ну, ды і я і не шкадую тых грошай. Для таго іх і зараблялі, каб лепш жыць. Тыя размыліся, прыходзяць новыя. Каса наша папаўняецца амаль кожны дзень.

— За кошт чаго?

Тацяна Іосіфаўна пачала. Прыжмурыўшыся, яна глядзела некуды ўдалечынь, глядзела напружана і з цікавасцю, нібы бачыла там нешта вельмі важнае.

— Ясна! — раптам амаль прашаптал яна. — Зірніце.

Я азірнуўся і мусіць іменна ў гэтую хвіліну убачыў, што вясна сапраўды наступіла.

На дарозе цягнуліся саві, нагруджаныя гноем і торфам, а за імі ўперадзе іх расхаджалі флегматычна-спакойныя тракі.

— Грак прыляцеў — чакай цяпла, — парухнула маўчанне Тацяна Іосіфаўна. Яно і добра, калі вясна будзе раннай.

Многія калгасныя з кармамі не багата жывуць, ды і ў нас іх засталася не так многа, асабліва сакавітых. І закладвалі, здаецца, Тацяна Іосіфаўна пачала.

— Ясна! — раптам амаль прашаптал яна. — Зірніце.

Я азірнуўся і мусіць іменна ў гэтую хвіліну убачыў, што вясна сапраўды наступіла.

На дарозе цягнуліся саві, нагруджаныя гноем і торфам, а за імі ўперадзе іх расхаджалі флегматычна-спакойныя тракі.

— Грак прыляцеў — чакай цяпла, — парухнула маўчанне Тацяна Іосіфаўна. Яно і добра, калі вясна будзе раннай.

Многія калгасныя з кармамі не багата жывуць, ды і ў нас іх засталася не так многа, асабліва сакавітых. І закладвалі, здаецца, Тацяна Іосіфаўна пачала.

— Ясна! — раптам амаль прашаптал яна. — Зірніце.

Я азірнуўся і мусіць іменна ў гэтую хвіліну убачыў, што вясна сапраўды наступіла.

На дарозе цягнуліся саві, нагруджаныя гноем і торфам, а за імі ўперадзе іх расхаджалі флегматычна-спакойныя тракі.

— Грак прыляцеў — чакай цяпла, — парухнула маўчанне Тацяна Іосіфаўна. Яно і добра, калі вясна будзе раннай.

Многія калгасныя з кармамі не багата жывуць, ды і ў нас іх засталася не так многа, асабліва сакавітых. І закладвалі, здаецца, Тацяна Іосіфаўна пачала.

— Ясна! — раптам амаль прашаптал яна. — Зірніце.

Я азірнуўся і мусіць іменна ў гэтую хвіліну убачыў, што вясна сапраўды наступіла.

На дарозе цягнуліся саві, нагруджаныя гноем і торфам, а за імі ўперадзе іх расхаджалі флегматычна-спакойныя тракі.

— Грак прыляцеў — чакай цяпла, — парухнула маўчанне Тацяна Іосіфаўна. Яно і добра, калі вясна будзе раннай.

Многія калгасныя з кармамі не багата жывуць, ды і ў нас іх засталася не так многа, асабліва сакавітых. І закладвалі, здаецца, Тацяна Іосіфаўна пачала.

— Ясна! — раптам амаль прашаптал яна. — Зірніце.

Я азірнуўся і мусіць іменна ў гэтую хвіліну убачыў, што вясна сапраўды наступіла.

... Усяго два разы з'яўляецца на сцэне

ца, многа сіласу, амаль па шэсць тон на карову. У гэтым годзе па дзесяць засілае.

Узыйшлі на шырокі двор фермы. Тацяна Іосіфаўна спынілася і спытала: — Вас, здаецца, цікавіць, за кошт чаго мы папаўняем сваю касу? Ідем, пакажу.

У невялікай кормакухні, куды мы толькі што ўвайшлі, некалькі маладах жанчын у гумавых ботах і цыратовых фартухах завыхаліся каля вялізных катлоў і дэбраў, разлівалі па ведрах нарыхтаваны корм і на некалькі хвілін зніклі за дзвярыма, якія вялі ў другое памяшканне.

Да нас падышоў мужчына ў панонавым карчывыме кашуе.

— Затэчыце свінафермы, — растлумачыла Тацяна Іосіфаўна і павярнулася да мужчыны: — Як справы, Міхаіл Дамітравіч?

— Кормім вельмі сваю! — шырока ўсміхнуўся загадчык фермы. — А я, Тацяна Іосіфаўна, хацеў сам да вас сёння ісці...

— Што здарылася? — устрыжывалася Тацяна Іосіфаўна.

— Ды нічога такога. Хацеў сказаць, што многія свіней на рынак везці пара! У Зіны Івановіч ужо тры паросюкі такія, што на іх падняцца не могуць. Сялян, лайдзікі, і вушамі, як вясармі, пачаваюць. Пудоў па дванаццаць будуць!

— У Кадзі Крывачокай такія ёсць, і ў Ліды Чорнай. Галоў лятнаццаць можна прадаваць.

— Добра. Я заўтра прыду да вас з зозатэхніка. Хай ён паглядзіць. А як Кацёвы малымш?

— Усе пяццаццаць, як лялькі! Яшчэ дзве тony сала і восені будзе! Ты ёй там прэмію не забудзь.

— А хіба я забывалася калі адцаць людзям тое, што яны зрабілі!

— Ды я так, да слова прышлося! — збытачыўся Міхаіл Дамітравіч. — А як наконт свінарніка? Цесна стала...

У некаторых асцоках па шэсць-восем падсвінкаў трымае. Хіба гэта справа?

— У іх цікавіцца слухаў размову старшын калгаса з загадчыкам фермы.

Калгас «Перамога» прадае адкормленых свіней. Гэта было навіной для мяне. Гэты да назва я быў у Рудзенскім райкоме партыі і там гаварылі аб тым, што калгас «Перамога» не выканаў гадавы план па ўсім відах жывёлы. А цяпер зусім іншыя размовы...

— Хочаце паглядзець на наша багацце? — прапавявала Тацяна Іосіфаўна.

Доўгі шырокі калідор асветлены электрычнымі лампачкамі. Чыстая століца, і ў іх — сотні свіней самых розных узростаў — ад маленькіх сусунюў да вялізных, непаваротлівых вепрукоў, пад якімі пры кожным іх руху ўгнаюцца дошкі падлогі.

Усе свіні — белай салынай пароды, усё дагледжаныя. Аднаго позірку досыць, каб пераканацца, з акой увагай ставяцца работнікі фермы да сваёй працы.

Калі паспеў гэтыя людзі стварыць такую ферму?

І, нібы ўгадаўшы маю думку, загаварыла Тацяна Іосіфаўна:

— Вось крыніца, адкуль цякуць на наш рахунак сотні тысяч рублёў. У мінулым годзе нам жывёлагадоўля дала амаль трыста пяцьдзесят тысяч рублёў. А гэта быў толькі пачатак справы, за якую з усёй сур'езнасцю мы ўзяліся цяпер.

Адкормліваць свіней мы пачалі ў мінулым годзе. Да гэтага ніхто не задумваўся над тым, наколькі адкорм — прыбытковая справа.

За мінулы год мы пашырылі свінаферму да пяцісот галоў свіней белай салынай пароды, у той час як на плане нам трэба было мець усяго 270 галоў. І адразу-ж узяліся за адкорм. Для гэтай справы вы-

цётка Васіліса — Захаравя. Гледзячы на гэтую змучаную вайной сялянку, на яе вочы, поўныя сьлёзнай любі да невадомага і ў той-жа час свайго, роднага рускага лётчыка, верыш, што не вытрымае. Яна і ахвяруе сваё адзінае багацце — курцы. І калі Васіліса — Захаравя прыносіць загорнуты ў анучку (каб не астыў па дарозе) чыгунок з курным бугаем для лётчыка і дрыжачымі рукамі перадае яго Вары (артыстка Т. Заранок), дзед Міхаіла, сардэчна прызначае: «Эх, бабы, бабы!.. Цяны рускай бабе няма!..». Гэтая фраза, якую артыст П. Коласаў гаворыць з сапраўдным пацудам, заўсёды суправаджаецца бурным аландэстаментам гледацтва. Запамінаецца ў першым акце і Т. Заранок — Вара, асабліва ў сцэне з «Рабінушкай».

Другі і трэці акты п'есы (шпітал) таілі для тэатра сур'езную небяспеку. Іны сталічныя, у іх няма непасрэднага дзеяння, а дзевочы асобы цэлых паўтары гадзіны тэатра знайшлі гэтую палыню ў любі да жонкі, у думках аб фронце і фантаных таварышчах. Правільна зразумелі і ўвасобілі сцэны ў шпіталі выраслі ляс спектакля. Сілай логікі, прастай і задушевнасцю замаўвае гарачыя сімпанты камісар Вараб'ёў — М. Абрамаў. Гіраць гэтыя ролі і лётка і цырка. Акцёр можа або аддзячыцца, або, часта не маючы слоў, усё-ж актыўна дзейнічаць, думаць.

М. Абрамаў — акцёр патрабаваў да сабе, ён выбраў другі шлях. Пудоўна правадзіць М. Абрамаў сцэну з Мерэсьевым, калі той хацеў скончыць жыццё самагубствам, а таксама маленькія эпізоды вывучэння нямецкай мовы. З нейкім дзіцячым мілаваннем і наўнай упартасцю камісар скандыруе на чужой мове фразы і раптам натыхца на мудры фарызм: «Грошы згубіў — нічога не згубіў, мужнасць згубіў — усё згубіў...».

Цырка прыкаваны да ложка, ён усё-ж з'яўляецца носьбітам аптымізма і для неадукаванага Кукушына, якім яго малюе артыст В. Віталі, і для Мерэсьева (Б. Уксусаў), і для Лагудіна (яго вельмі тактычна і прадумана іграе А. Люшын), і для прафесара Васілія Васіліевіча (П. Маркін).

У вобразе Алеся Мерэсьева ражысура і акцёр Б. Уксусаў не шукаюць гераічнага ні ў вонкавым праўдлівым пакут чалавека, ні, наадварот, у прастадыня-паказным аптызімам. Б. Уксусаў стварае вобраз у поўным маштабе яго жыццёвага. Яго Мерэсьеў у першых актах сэрцам перажывае сваю трагедыю. І калі ён у ролі прычыны, што жыве без уюг не хоча і не можа, а ў трэцім акце, усё падаўляецца наперад, нібы накіроўваючыся ў будучыню, дае сабе і нябачным таварышам клятву зноў і «на веласіпеды катацца і польку-бабачку танцаваць», дык гэта не проста эфэктныя кавалкі тэксту «для ажывлення», а выбух вялікага пацуду.

З гэтым пацудам прыходзіць Уксусаў Мерэсьеў і ў апошні акт (санаторый і аэрадром). Ён на ўсё глядзіць вачыма зноў гатовы да барацьбы чалавека, які дасягнуў самаго высокага ў жыцці шчасця — права зноў змагацца і перамагчы побач са сваімі сабрамі.

Васілій Васіліевіч — Маркін таксама «сапраўдны чалавек», які любіць сваю вы-

дзелі амаль чатыры тысячы цэнтнераў бульбы, многа збожжа, макіны, гароднінны. Карміць жывёлу мы старэйшымі сваймі ўласнымі кармамі, а не канцэнтратамі, якія дорага каштуюць, як робіць гэта ў некаторых іншых калгасах. І вось ужо ў канцы мінулага года мы зналі з адкорму сто галоў свіней, за разлічваючы якіх калгас атрымаў амаль 200 тысяч рублёў.

У канцы 1954 года паставілі на адкорм яшчэ 120 галоў. Мы падлічылі, што прадаўшы іх, калгас будзе мець прыкладна 240 — 250 тысяч рублёў. І вось, праўдлезна рашыла за лік гэтых грошай арганізаваць сістэматычнае авансаванне калгаснікаў, пакуль што па два рублі на кожны працяг, а там будзе выдць. Свінаферма ў нас расце, як кажуць, не па днях, а па гадзінах. За адны гэтыя суткі прыбыло 27 галоў. Іны маленькія, гэтыя галовы, а пройдзе сем-восем месяцаў, — і калгас зноў вывезе на рынак некалькі тон свіней.

Тацяна Іосіфаўна хвіліну ішла моўчкі, зрэдку спыняючыся каля ганкаў, потым загаварыла зноў:

— Адкорм свіней мы будзем разгортваць і далей. Сялета атрымае 32 цэнтнеры свіней на кожнай сто гектараў ворыўнай зямлі. Налета — намнога больш. Але не думайце, што з-за свінафермы мы не бачым усё астатняе галіны. Наадварот, свінагадоўля дапамагае нам развіваць іх. Свінагадоўля ўзяла вагу працяг, а значыць, і павысіла запіўкаўнасць калгаснікаў да працы. І намнога! Цяпер сярэдняя выпрацоўка на кожнага калгасніка складае 393 працэнт, у той час як у 1953 годзе яна не дасягала і 200 працэнтаў. Людзі нашата калгаса працуюць з вялікай ахвотай. І поспехі ёсць ва ўсіх галінах. Ільняводцы далі калгасу 572 тысячы рублёў. 134 тысячы рублёў атрымана за разлічаныя прадукцыі фермы буйнай рагатай жывёлы. Ад кожнай каровы надоена 1200 літраў малака. Ад каровы можна было-б мець прыбытку і больш, ды з кармамі цяжкавата. У нас усяго 148 гектараў натуральных лугоў. Хіба сеням пракарміш 356 кароў? Сялета мы па-іншаму зробім. Пасеем многа траў, кукурузы і салодкага лубіну. Павялічым пасевы бульбы і бурокаў. Тады ад жывёлагадоўлі можна будзе чакаць куды большых прыбыткаў!..

Мы выйшлі на вуліцу. Заходзіла сонца. Над палымі курюўся лёгкі размылі туман-снегад. Звінелі калыжкі. Дзесяці нясмела журчаў першы ручаёк.

— Вось я вам і паказала нашу крыніцу, з акой мы чэрпаем неабходныя сродкі, — сказала Тацяна Іосіфаўна жыгалька на развітанне.

Вялікая, глыбокая крыніца! Многія мільёны пачэрпнулі з яе працавітыя лядзі калгаса «Перамога», узагадуючы любі і сваю любімую Радзіму.

Сяло Пярэжыр, Рудзенскі раён.

Алесь АСТАПЕНКА

Алесь АСТАПЕНКА

Лірычныя вершы

На сцяжынках маленства

Па маленства сцяжынках
Я з ёю заўсёды халіў.
Напамал я з дзяўчынай
Усё бас астатку дзавіў.

Не ўсе сьнежкі, дарогі —
Абмыты чыстыя расой:
Зналі гора, трывогі...
П'яніў палыновы настой.

Вечна вабілі далі
І сонцам асветлены бор.
Часта ўдвалі засніталі
Пад ззяненне мірагуйных зор.

Рэха клікалі разам
У лесе, малым, не раз.
Потым чакалі адказу...
Цудоўны маленства быў час.

Я ў летні час лепшы
Суніны спышаўся збіраць,
Каб суніонай першай
Сяброўку маю частавяць.

Праз квіццстыя поўні
Ішлі ў лес густы пад добу.
У адзін з ёю конькі
Лажылі заўсёды грыбы.

Так па сьнежках, дарогах
Маленства блукала, ішло,
Аж пакуль за парог нас,
За школьны не прывяло.

Абыйшоўшы багата
Далёкі і блізкі шляхоў,
І сёння, як сьвята,
Успомніць сяброўку гатоў.

Толькі табе адной

Толькі табе адной,
Маёй прыгажуні чарнявай,
Плю я ў песні славу, —
Толькі табе адной.

Толькі табе адной
Парывы найлепшыя сэрца,
Што сёння ўсхвалявана б'ешча, —
Толькі табе адной.

Толькі табе адной
Юнацкія сьветлыя мары
І сонечны час без хмары, —
Толькі табе адной.

Толькі табе адной
Заўсёды я шчыра рады,
Калі завітаеш у хату, —
Толькі табе адной.

Покуць сэрца маё не астыла
Для каханья і песень,
Була свет я любіць з юнай сілай,
Була перь я аб вясні.

Покуць сьвецца, глядзячы мае вочы,
Була пільна ўгадацца
У жыццё, што наперад крочыць
І не будзе спыняцца.

Покуць думка мае агнявая,
Абганю час я марай,
Хай спачынку яна не знае,
Аб'ятае абшары.

Покуль ходзіць яшчэ мае ногі
Па любімай Айчыне,
Була мерцьх істотна дарогі
Крокам цвёрдым, няспынным.

скарынаю справу медыка. За яго наўмыснай стругасцю відаць бацькоўскія клопаты аб раненых. Узрушаны паргібелю свайго сына (гэтага сэрца ў Маркіна лепшыя), ён доўга стаіць на сярэдзіне палатны, нібы нешта ўспамінаючы. Потым раптам заўважае, што ён забыўся ўзяць свае акуляры і нервовымі крокамі, неак джэка, выходзіць, каб праз некалькі хвілін зноў апынуцца каля ложка паміраючага камісара, зноў змагацца за жыццё людзей, такіх-жа блізкіх для яго, як і ўласны сын.

(Сур'езна падышоў да ролі Сцепана Іванавіча артыст А. Самары. У апаленым агнём трох войнаў, агрубелым твары простага рускага сядзата-сіорака, у хітравата прыжмураных вачах ёсць нешта ад Васілія Теркіна. Эпізод спектакля, калі Сцепан Іванавіч і камісар, зачараваныя сьпевамі салаўя, успамінаюць аб мірных днях, гавораць пра свае сем'і, пра прастыя і будзённыя на першы погляд рэчы: палыванне, вогнішча з дымком, — ператвараецца на сцэне ў пудоўны сімвал жыццёвага дзяжання, міралюбнасці простых савецкіх людзей. Гераічнае і звычайнае і будзённае — гэтая нота спектакля тэатра імя ЛКСМБ гучыць чыста і прыгожа.)

Тое пацудзіць шчырай узяцкасці, якое адрасуюць гледачы акцёрам, занятым у пастановцы, на вялікі жаль, нельга аднесці да афарміцельнага спектакля: кампазітара і часткова мастака.

Афармленне зроблена мастаком М. Смагодніным з разлікам на хуткую змену сцэн-карцін. Аднак камбінаванне не заўсёды ўдала. Ёр са спускам да публікі, на снежным грабені ягона вымушаны дзейнічаць героі ў першай карціне, не зусім апраўданы. Уражанне гледацтва добра выкананым краяміма змовага лесу. Прастата пераходзіць у прымтывізм у сцэне на аэрадроме. Ненатуральна цёмнае і нуднае неба з'яўляе прычэпкам жорнаму тону ўсёй сцэны. У трэцім дзеі санаторый напамінае нейкія ярка размаляваныя пад лубок бацькія харомы.

Музыка кампазітара М. Русіна да спектакля амаль не мае мелодыі. Гэта — проста няскладны гул, і замест таго, каб змацаваць падкрэсліваць сэнс асабліва важных момантаў дзеяння, яна толькі ілюструе іх і перашкаджае ўспрымаць тое, што адбываецца на сцэне. Драныя, што дырэктары тэатра не запрашае для афармлення музычнага афармлення паставак спецыялістаў з музычнага вучылішча.

Н. РЫБАКОЎ.

Г. Брэт.

АНЦЭРСКІЯ ўДАЧЫ

К. Кудрашова — Алесь

На сцэне Беларускага дзяржаўнага тэатра оперы і балеты Клаўдзія Кудрашова сыявае тры гады. Гэта першыя гады яе самастойнай работы ў тэатры, адзначаная радам значных творчых удач. За гэты час сцяжынка выступіла ў дзесяці партыях.

Партыя Алесі ў оперы Я. Цікоцкага «Дзяўчына з Палесся» была першай работай К. Кудрашовай ў Беларускам оперным тэатры. Гэтая яе работа з'яўляецца адной з самых удалых. Вобраз сучасніцы — гераічнай дзяўчыны-партызанкі аказаўся бліжэй і зразумелым маладой артысткай. І разам з тым, у гэтай зразумеласці была свая асабліва складанасць. Тут усё павіна было быць асабліва рэалістычна, без фальшу, праўдзіва і натуральна. Слухач не дазваў-бы артыстка самага яназначнага найгрышу і непраўдападобнасці. Артыстка сур'езна і вельмі блізка прыняла да сэрца думкі і пачуцці сваёй гераіні, яе ўчынікі. Ад спектакля да спектакля артыстка ўдасканальвала гэты вобраз.

Алесь ў Кудрашовай — гэта верная дачка народа. Усё жыццё яе з'яўляецца тыповым для савецкай моладзі. У гэтым вялікай каштоўнасці вобраза, які стварыла сцяжынка, абуджанага, тыповага вобраза маладога чалавека сацыялістычнай эпохі. Аднолькава праўдзіва і ярка малюе К. Кудрашова сваю гераіню ў розныя моманты яе жыцця, у розных абставінах. Вось

ТРЫБУНА ПІСЬМЕННІКА

Я. ГЕРЦОВІЧ **Паэтычнае бачанне свету**

Увям сабе, што паэт А. Куляшоў узяў бы ў рукі карандаш і пачаў апісваць, які ў яго графіт — цвёрды ці мяккі, на якой фабрыцы ён зроблены, колькі каштае гэтая рэч. Мы атрымаем добраахвотна характарыстыку спажывецкай вартасцей рэчы. А калі гэта ўсхвалявала-б? Нікога. Але вось вы чытаеце верш А. Куляшова «Карандаш», і на вас хлынуў магучы паток уражанняў, вы ўдачыны паэту за тое, што ён зрабіў непрыкметнае прыкметным, бліжэй, сваім, і ў той-жа час непашторным.

Цяпер ужо не толькі сам паэт, але і вы разам з ім асэнсоўваеце найглыбейшы змест звычайных на першы погляд слоў «Фабрыка імя Сако і Вапціці».

Двух імён з карандаша не скрэсліць — Бессмертотна літары тараць, Вочы взыну, спаленыя на крэсле, На мяне пра акіяны глядзяць, Перад іхнім позіркам адкрытым, Які перад сумленнем, не лжучу, Знаю, што пішу я не графітам, Іхнім сэрцам спаленым пішу.

Так пачынаецца сапраўднае паэзію, прадамаю якой з'яўляецца само жыццё ў яго рознастайных правах і супярэчнасцях. Ням для паэзіі добрых і бліжэй, кожная эмацыянальна асэнсаваная права жыцця здольна выкаціць водгук у сэрцы чытача. Важна, каб тема па-сапраўднаму ўсхвалявала самога паэта, выкаліла ў яго ўнутраную патрэбу сказаць новае слова, падымаюца з іншымі людзьмі сваімі думкамі, уражаннімі, перадаць свой настрой.

Для паэтычнага адлюстравання жыцця мала аднаго прыроднага таленту. Патрэбна яшчэ вялікі запас назірвання. Можна, вядома, агуліць чытача рытмічным мурэльествам, пусціць яму іль у вочы нечэзвычайнай камбінацыяй гукаў і фарбаў і нічога, акрамя здулення, не дасягнуць. Паэтычнае бачанне свету — гэта здольнасць у самой канкрэтнасці прадмета, з'явы, падзеі раскрываць агульны сэнс, агульную тэндэнцыю, знайсці непаўторны рысы, грані, адценні, пранісціць іх праз лабараторыю сваёй творчай фантазіі.

Надаўна ў часопісе «Беларусь» надрукаваны цыкл вершаў П. Броўкі. У большасці з іх ёсць жаданне паэтычна асэнсаваць тэму, знойдзена штосці новае, нікім яшчэ не сказанае. І тут-жа ў вершы «Слава камбайну» мы чытаем словы, якія кожны сустракаў дзесяці разоў у таго-ж П. Броўкі і ў іншых паэтаў. Тама, вядома, не вінавата. Пра камбайн, пра механізацыю сельскай гаспадаркі можна і трэба пісаць яшчэ больш, чым дагэтуля. Але кожны новы верш павінен дадаваць штосці новае, чаго мы без дапамогі паэта мабіць і не прыкмецілі-б. А ці ўзбагачаюць чытача, ці прымушаюць яго думаць, па-раўноўваць, звяртацца з самім сабой, з уласным жыццём вольтам, такіх слоў:

З кім параўнаць тваю сілу і славу? Гордым кабеле карабельм называлі, Што-ж, карабель ты стэпном па праву. Песень нямаля табе праспавалі, Варты ты песень, бо працоў дбайны: Слава камбайну! Мы ўзбагацілі з табою айчыну, Колькі ты вызваліў працы людское — Жней, касцы парасправілі спіны, Годзе гібелі з сярпом і касою. Зерне да зерня абіраеш старанна. Слава камбайну!

Для П. Броўкі — гэта выключэнне. Праўда, і такіх выключэнняў не павіна быць і не будзе, калі нашы паэты кожны раз, прыступаючы да вырашання новай тэмы, зададуць сабе пытанне: ці ёсць у іх новы запас жыццёвых назірванняў, новыя факты, дэталі, уражанні, ці здольны яны і на гэты раз выявіць штосці такое, што характарызава-б іх уласную творчую індывідуальнасць і разам з тым мела-б грамадскую значнасць. Тут мы падыходзім да пытання аб самім разуменні паэтычнасці, мастацкасці.

Дзесяць паэтаў могуць наглядзець адну і тую-ж з'яву, і кожны адлюстраве яе павольму. Калі-б у розных людзей, у розных творчых індывідуальнасцях быў аднолькавы паэтычны зрок, мы не мелі-б рознастайнай паэзіі.

Выявіць свой светапогляд, сваё стаўленне да рэчаіснасці можна ў розных жанрах, рознымі мастацкімі сродкамі. Важна, каб усе вобразы, дэталі, усё элементы формы не адрываўліся ад матэрыяльнай, працэдуры асновы таго, што адлюстравляецца, каб яны служылі найбольш поўнаму раскрыццю душынага стану людзей, вырашэнню асновнай ідэі.

Возьмем, наўдучу, некалькі вершаў розных паэтаў па адну і тую-ж тэму адчування і рэканструкцыі Мінска. Любы мішані, любы чалавек, які чытае любіць гераічную сталіцу нашай рэспублікі, можа паўтарыць сардэчным, лірычным ўсхваляванымі словамі М. Танка аб маладых лінах, што паўсталі ўздоўж адбудаваных кварталаў: «І колькі тут між іх маіх сэрцавак, з якімі разам рос калісьці я». Непаўторныя словы, што ідуць з самых глыбін сэрца, знайшоў М. Лужанін. Ахвотна вершы, што яму хацелася-б прывесці кожнай ліне хоць-бы па радку:

Тут-жа Магілёўчына і Случчына — Самыя птушыныя гаі, Тут-жа зубр гадуецца прыручаны У высокіх пнях між хваін.

Голас дасць высокі і прарэзлівы, І на той сігнал грукавіка Маладая высмалюць бярэзіны, Трактары гукнуць на большаках.

Напісаў пра адчуванне Мінска і М. Машара. Але паэт мусіць не шукаць новага слова, а лічыць, што сама тама выява. Вось ён і апавядае, што «вузкі, завулак кажом мы пад нагляд узлі», што «ліны ўздоўж вуліц пасталі, быццам салдаці дзвор». Звяртаюцца да горада, паэт азначае: «хадзілі, скрыпілі рыштаваннем (падкрэслена намі. — Я. Г.), усімі гудамі гудзіш».

Так, здаецца, і адчуваец, які скрыпіць у паэту ляр, засносячы на паперу народжаных без творчых мук чаровыя радкі, у якіх ёсць рытм, рыфма, ёсць знешнія адзнакі верша і адсутнічае галоўнае — свая думка, сваё ўласнае бачанне новага Мінска. У аўтара, баспрэчна, быў добры

намер, здарэньню якога перашкодзіла жаданне раскажаць пра ўсё, што кожнаму кідаецца ў вочы на вуліцах горада. Між тым, паэтычна ўспрымаць і адлюстравваць правы рэчаіснасці — гэта зусім не азначае фіксаваць усё, што трапіла ў аб'екты фотаапарата. Трэба яшчэ ўмець адмаўляцца ад усяго дробнага, дробнага, ад тых дэталей і рысачкаў, якія не з'яўляюцца вызначальнымі ў дэталі вышэйшай імяніне сказаць усё, нічога не прапусціць — пагуна для літаратуры наогул і для паэзіі ў асаблівасці.

На вялікі жаль, такога строгага адбору М. Машара даволі часта не стае. Замест паэтычнага жыццёвага з'яў і іх, калі можна так сказаць, прызняці, ён захапляецца падрабязнасці, амаль працакольна дакладнымі апісаннямі, пры якіх страчваецца і галоўная думка, і цэнтральны вобраз, які знітоўвае ўвесь верш. Возьмем верш «Настаўнік-агітатар». Якая яго асновная думка? Ды, бадай, толькі та, што ў вёсцы працуе імалікая армія агітатараў з ліку масовай інтэлігенцыі. А цэнтральнага вобраза, ядра, якія раскрывалі-б ўнутраны пафас верша, наогул не знойдзеш. Усё гэта заменена халоднымі разважаннямі накіштат:

Іа трыбуна — настаўнік Яго любіць калгас. Пажаваны і слаўны агітатар у нас. Адае свае веды ён не толькі дзецям. Самым лепшым суседам у калгасе стаў нам.

А далей, што ў іх страфа — то горш. Трапляюцца і недарэчнасці. Паэт страчвае мастацкі густ і пачуццё меры, калі пачынае апісваць самога настаўніка і яго тэму з калгаснікамі. З вачэй агітатара «любоў праміняюцца» не аб-як, а «быццам сонца іскрыцца ў крыніцы вясной». Словамі настаўніка-агітатара «можна рушыць мур».

Вадай не трэба асаблівай назіральнасці, каб заўважыць, што калгасны лад «мяне машынай калёні і лучыню — святлом Гітца», аб разглядзець, што «за тугах нашых статак пасецца, на палятках шуміць абжызна», што вясень багата «ў полі каласею калгаснага збожжа, гароднічкі спелай і берамі ў садзе». М. Машара часам забывае аксіёму, што паэт мусіць вобразамі. Адчуваецца, што нярэдка ён бірацца за іро нават і тады, калі тама не выкаліла ў самага паэта ніякіх вобразных асацыяцый, не ўсхвалявала яго. Які-жа тады ўсхваляваць чытача, прыцягнуць яго ўвагу?

Паэзія павіна каціць уперад, па-націху ў барацьбе, абуджаць самыя светлыя і чыстыя пачуцці. А ці будзе гэта ёй пад сілу, калі яна стане бясцэнна варіраваць старыя матывы, гаварыць аб сённяшнім дзі мовай дэкадэі прадцаў? І форма і змест кожнага паэтычнага твора павіны насіць на сабе адзнакі часу, аднаўляць настрою сучаснага чалавека. Для прыкладу возьмем песню Адама Руска «Сохне, вяне ружа-кветка»:

Як з ваіны вярнуўся хлопце Летняю парою, Не заходзіць да дзядзючын, Гуляе з другою. — Чым ты хворая, дачушка, Куды цябе дзеш? — Ох, не знойдзеш мне лярства, Мамачка, на свеце. — Навару табе, дачушка, Ліпавага цвету. — Дай мне, мамка, лепш сляпіны, Каб не бачыць свету. — Паглядзі, мая дачушка, У акно у тое, У хату хлопце к нам заходзіць, З зоркай залатою. — Дай мне, мамка, тую хустку, Што я вышывала: Боль ужо мяне пакінуў, Лёгка сэрцу стала.

Усё тут запанавана. Нават сама эмацыянальна афарбоўка аддае старажытнасць. Замест творчага выкарыстання фальклору атрымаўся сляпое капіраванне. Адамы радок, дзе гаворыцца пра салдата з залатою зоркай, у такім суседстве гучыць недарэчна.

Іншы раз чытаец такія вершы, паэмы, песні і думаец: хто-ж вінаваты, што пад выкладам паэзіі некаторыя літаратары падносіць чытачу розную старыню. Часцей за ўсё вінаватыя паэты. А дзе-ж годзе крытыка, які-б перасякроў паэта, даў яму таварыскую парадку? Чаму крытыка не ўважа Адаму Руска, што і ў песнях і прынеўх патрэбны арыгінальна думка, свежыя вобразы?

Трэба агаварыцца: Адам Руска — адзін з нямногіх паэтаў, якія прапуюць у пэрсаным жанры. Многае яму ўдаецца, пэнасобныя яго песні прыняты народам і набылі шырокую вядомасць. Вось і трэба раўняцца на такіх творцаў, які «Вывідае здаровы», «Лясная песня», «Беларусь-Радзіма», «Неман», не спакучацца старымі канонамі, адмовіцца ад памылковай думкі, што любы паэтуры фальклорных матываў робіць твор народным.

Няма, бадай, такога літаратара, які не разумен-бы, што жыццё ніколі не стаіць на адным месцы, што яго насыпана развіццём. Расце сьведомасць людзей, змяняецца характар іх працы. Не застаецца нязменным і сапраўднага мастака слова яго жыццёвы і творчы вопыт, яго здольнасць паэтычнага мыслення, яго ўменне бачыць тое, што робіцца наўкола.

Але-ж бывае, што, знайшоўшы якую-небудзь трапную паэтычную дэталі, паэт пачынае цагнуць яе з верша ў верш. Калі такая заўважаная паэтам новая дэталі першы раз трапіла ў вершы, яна з'яўляецца знаходкай, а ў другі, п'яты, дзесяты раз — гэта ўжо штамі.

У вершы «Рачулка» Р. Сабаленка, маючы звычайную палескую рачулку, што цяча з камарыных пафасў да старога Дняпра, знайшоў свае словы і вобразы: Цікая рачулка з роднага Палесся, Я ябе вітаю і табе зайздорчу, — Твае хвалі дойдучы токам Дняпрагаса Да магучых пяхаў, да шырокіх плашчаў. Амаль тое самае мы чытаем у паэме «На Палессі», дзе размова ідзе не пра ма-

ленькую рачулку, а пра Прыпяць, якая гоніць свае воды дыявольным вірам на памогу, «каб дужаю сілаю злучаных хвалюў упасці з парогаў на стан «Дняпрагаса».

Возьмем верш «Наваселле». Лірычны герой так прымае гасцей:

І, як заведзена ў беларусаў, Застолле новае накрылася абрусам. Нікто абойдзен чаркаю не будзе, Гасцінасцю спрадэчку нашы людзі Праславілі свой кожны дом.

Супраць такой думкі нічога не скажаш, калі яна выказана ўпершыню. Але ў паэме «На Палессі» з тымі-ж думкамі і тымі-ж паэтычнымі атрыбутамі сустракаюць маладых:

На ганак выходзіць З кужыльным абрусам Страчав маладых Мяккім хлемам і соляй; Жадаюць ім лепшага Шчасця і долі, Як звеку заведзена У нас, беларусаў.

Гэта яшчэ не ўсё. У вершы «Рачулка» эжскаватар «напісь прагна той вады, што ліжа жвірыстае дно». У вершы «Брады» жалезны гоць «дрыгучу адрозу быццам вышій». У адным месцы новыя хаты «стаі вомкамі да ўсходняе зары», у другім месцы яны павернуць «да сонца». Нібы зусім забыўшыся на тое, што аднойчы ў яго «з лустай новаю дахаты прыходзіць восені пачатак» («Жнівень»), паэт паўтарае, што насенне, якім хлебароб займае палеткі, неўзабаве «зойдзе ў хату, ляжа на настольнік белай бязкі лустай». Так Р. Сабаленка ў розных варыяцыях паўтарае самога сабе, бо яго ўвага часам прыкавана да знешніх адзнак, а не да самой сутнасці той ці іншай з'явы жыцця. Сейбіт кідае ў раллю звера — значыць на настольніку будзе ауста белай бязкі, — воль вям і апісанне вясні. Уседа за жывом прыдзе восень, і воль вам яе перша адзнака — тая-ж белая луста.

Вельмі добра, што ў Р. Сабаленкі гэта не вызначальна тэндэнцыя ўсёй творчасці, што не ўсе яго вершы і паэмы ў зборніках «З родных крыніц» і «Мая эстафета» зроблены па такому прычыну. Але сама па сабе наўзабаву паэтура з'яўляецца трыюмфам сігналаў для паэта.

Паэтычны зрок павінен бачыць дэталі, праікаць глыбока, заўважць не толькі тое, што ляжыць на паверхні. У гэтай сутэ, што інакш хацелася-б звярнуць увагу пэнасобных аўтараў на тое, што яны нярэдка самі сабе абмажуваюць, адмаўляюцца ад паказу жыццёвых супярэчнасцей і канфіліктаў, выбіраючы для адлюстравання толькі чыста станоўчыя факты. Яшчэ поўна канфіліктаў, барацьбы супраць варажэй ідалогіі і яе носбітаў, а ў творчых пэнасобных паэту ў гледка, роўна, ідэаліты, нібы ўсе задачы вырашаны і можна спакойна спачываць на дасягнутым. Зусім зразумела, што такія творы працягваюць, не зведваючы хвалювачага пачуцця драматызма, нічым сябе не ўзбагаціўшы. Няправільнай будзе думка, што толькі сатырыкам належыць маналогічнае права выкрываць і ганьбіць старое. Хіба ў лірыцы няма дзейных паэтычных сродкаў для такой наступальнасці?

Не так даўно малады паэт Ніл Півіч апублікаваў верш «На пашам». Увагу аўтара прыцягнуў звычайны факт, які кожны з нас наглядзе даволі часта. Знаймаю дарогай, прыладоўшы за плечы клянак, ішла стагодвая бабуля з сукватым грушавым кійком у руцэ. Ззаду загала машына, і старая падняла руку. Аднак пафэра быў кароткі і выразаў: або плаці тры рублі, або каціца на сваіх дваіх. Бабуля не бачыла, як праз хвіліну пафэра «запрасіў ласкава ў кабінку кагоз з партфелем, у капелюшы». Паэт так выказаў свае адносіны да ганебнага факта:

Сябры, я знаю ваша пакаленне Яі самых чэсных, мужных на зямлі. Кляміце-ж вырадаў, чыё сумленне Каштуе гэтак танна: тры рублі!

Такі арганічны сілаў сатыры і лірыкі, калі чытае адчувае побач з сабой прысутнасць узрушанага аўтара, надае вершу характар і тучанне канкрэтнага і рэальнага чалавечага дакумента. Аўтар ад імя свайго мужана пакалення ганьбіць носбітаў варажэй нам маралі, знаходзячы такія словы, якія мог-бы сказаць у такой сітуацыі і кожны савецкі чалавек.

У сапраўднай паэзіі заўсёды адчуваецца індывідуальнасць аўтара, выраза па ступені асабісты пачатак, але гэта не памянаша іх грамадскага гучання. Гэтыя творы прызначаны не для аматараў суб'ектыўнай камернай паэзіі, а для шырокага аўдыторыі. Варта, скажам, прыглядзецца, як рос мужней, загартоўваўся лірычны герой П. Панчанкі або К. Кірэніці, каб атрымаць свосаабылі летасі стаўлення і росвіту палэга пакалення людзей савецкай эпохі. Якая, між іншым, гэта была-б удзячная работа для крытыка, публіцыста: паказаць, як з развіццём творчай індывідуальнасці паэта ўсё больш поўнакроўным, па-чалавечаму рэальным становіцца і яго лірычны герой!

І яшчэ адно: калі заходзіць размова аб сатырычнай паэзіі, звычайна называюць К. Крапіву, Ул. Корбана, Э. Валасевіча, якім гэты жанр найбольш блізка па самому характару іх даравання. Народ вельмі любіць трапнае слова, здаровы смех. І воль вям яшчэ адзіны свежы доказ: работнікі кінагандлю і бібліятэк усё часцей заўваляюць, што яны не ў стане задаволіць пошты чытачоў на зборнік баяў Ул. Корбана. У адносінах гэтай кнігі справу можна было-б вырашыць проста: перавыдаць яе. Але пытанне трэба ставіць шырэй. Калі мы раім кожнаму паэту ўсебакова развіваць сваё дараванне, чаму-б не напамініць П. Панчанку, М. Лужаніну, А. Вялічэнчу, К. Кірэніцу, што і ў іх творчасці ёсць прыкметны сатырычны пачатак, які яны, мабыць, і самі недацэньваюць.

Наша паэзія атрымала высокую ацэнку на дэкадзе беларускага мастацтва і літаратуры ў Маскве. Наперадзе новыя творчыя пошукі, новыя гарачыя дыскусіі, і ўсё гэта павіна мець высакародную моту — устаўляць Савецкую Радзіму і яе гераічны народ у творах высокай ідэянасці і дасканалай мастацкай формы.

У Занеманскім раёне г. Гродна нядаўна адкрыты новы кінатэатр імя А. С. Пушкіна. На здымку: будынак кінатэатра. Фото М. Мінковіча.

Пісьмы чытачоў
Нічога не змянілася

Хор вёскі Азерчына вядомы далёка за межамі Беларусі. Але з некаторага часу яго аўтарытэт пачаў паступова зніжацца. Гэтым нікто па-сапраўднаму не зацікаўся, не паспрабаваў высветліць, якія прычыны перашкаджаюць творчаму росту мастацкага калектыву. Праўда, у рэспубліканскім друку пісалася ўжо аб немаральным становішчы ў Азерчынаскім хоры, але і дагэтуль там нічога не змянілася.

Валікае памышканне клуба, у якім праходзіць рэпетыцыі, не ацяпляецца, бо няма друф. Аўтамашына ўвесь час стаіць на рамонце. Спэна, на якой праводзіцца спейкі, не абсталявана, праз разбітую шыбу дзьме халодны вецер. Наглядзіцца на тое, што ў калгасе працуе электрастанцыя (ёсць яна і на суднаверфі), у клубе часта не бывае (а ў апошні час зусім няма) святла. У такіх умовах зімой нельга праводзіць рэпетыцыі, хаця зіма з'яўляецца самым прадуктыўным часам для працы.

Калгаснікі даўно гавораць аб тым, што на месца дырэктара клуба неабходна паставіць энергійнага, дэлавога кіраўніка, які-б садзейнічаў творчаму росту мастацкай самадзейнасці.

Раней пры мастацкім калектыве была танцавальная група. Цяпер яе няма з-за адсутнасці ў хоры баяніста.

Даўно прыйшлі ў непрыгоднасць касцюмы ўдзельнікаў хору, няма музычных інструментаў для народнага аркестра, аднак праўленне калгаса (старшыня т. Васілен) не выдзяляе сродкаў на іх пакупку. Не адчуваючы ўвагі да сабе, удзельнікі хору сталі прапускарць рэпетыцыі. Рэспубліканскі Дом народнай творчасці мала ўвагі аддае калектыву, зусім не прысылае гэтакія песень і частушок.

У такіх умовах, калі хор перажывае перыяд перааряджэння і стагнаўлення, яму патрэбна пастаянная кансультацыя кваліфікаванага знаўцы беларускай народнай песні. Такі чалавек цяпер вельмі патрэбн тут.

Азерчынаскі хор — удзельнік рэспубліканскага агляда сельскай самадзейнасці. Гэты агляд пажака вартасць здольнага мастацкага калектыву вёскі Азерчына, які патрэбуе да сабе пастаяннай увагі і дапамогі.

В. ЧАРНАШЭЙ.
в. Азерчына, Рэчыцкі раён.

Ліквідаваць супярэчлівасці і недакладнасці

У 1954 г. выданыя два падручнікі па беларускай літаратуры для 10 класа сярэдняй школы: «Беларуская савецкая літаратура» і «Родная літаратура. Хрэстаматыя». У першым з іх сьвяржаецца: «Самігядовава школа, якую Аркадзь Куляшоў скончыў у 1929 годзе, вучоў у Месіслаўскім падгхнікуме (1929 — 1931) пэнасьмілі маладога паэта з класічнай рускай і беларускай літаратуры і з асновамі літаратурнай тэорыі». А ў біяграфічным даведніку да хрэстаматыі сьвяржаецца іншае: «У 1928 годзе А. Куляшоў паступіў у Месіслаўскі педагагічны тэхнікум».

Там-жа сказана, што першым надрукаваным творам А. Куляшова з'яўляецца верш «Ты, рабочы», а Н. Перкін у кнізе «Аркадзь Куляшоў» гаворыць, што гэта быў верш «Ты мой брат».

Не толькі ў розных кнігах, а часам у адной і той-жа кнізе, нават на адной і той-жа старонцы, вучні дзесятых класаў могуць чытаць процілеглыя сьвяржэнні. У кнізе «Беларуская савецкая літаратура» чытаем: «Другім станоўчым вобразам у паэме з'яўляецца Зарудны — камісар брыгады. Чытач знаёміцца з Зарудным на полі бою. Ён, як камісар палка, выкілае Рыбку і даручае яму ахоўваць сцяг брыгады».

Гэтыя і іншыя недакладнасці асабліва непаўшчальна ў школьных падручніках.

А. ВЕРАМЕЙЧЫК,
выкладчык беларускай літаратуры
Соснаўскай сярэдняй школы
Любанаўскага раёна.

Непавага да глядачоў

З радасцю сустраці жыхары Бабруйска прызед Гомельскага драматычнага тэатра. Але кіраўніштва тэатра непаважліва паставілася да глядачоў. Дырэктар тэатра т. Матрос загадаў чамусьці адмяніць дзённы спектаклі, якія абвешчаліся ў афішах і на якіх былі ўжо куплены білеты. Каб прыцягнуць на спектаклі больш глядачоў, т. Матрос прыдумаў яшчэ адно «вынаходніцтва»: ён загадаў прынесці на афішах, што перад спектаклямі і пасля іх будуць наладжаны танцы. Як і трэба было чакаць, такі «прымушвы асартымент» абурў глядачоў, бо ім і без таго надакушлі танцы, якія часта праводзіліся ў памышканні, дзе выступаў тэатр.

Б. ШУРЫН,
кіраўнік драматычнага калектыву
Бабруйскага клуба прамакперэці.

Крысціонас Данелайціс і яго паэма

У гэтым годзе літоўскі народ урачыста адзначае 175-годдзе з дня смерці выдатнага класіка, заснавальніка літоўскай мастацкай літаратуры Крысціонаса Данелайціса.

К. Данелайціс жыў і тварыў ва ўмовах жорсткага сацыяльнага і нацыянальнага прыгнёту. Яго родны край, Усходняя Прусія, яшчэ ў XIII стагоддзі агнём і мечам быў заняваны тэўтонскімі рыцарамі. Пры феадальным ладзе большасць літоўскіх сялян была запыгнотена нямецкімі каланізатарамі.

К. Данелайціс нарадзіўся першага студзеня 1714 года ў вёсцы Дадзілаі, былога Гумбінскага павету, у сямі літоўскага селяніна. Яго бацькі былі «вольнымі» сялянамі, г. зн. не прыгоннымі, а арандавалі зямлю за грошы. Бацька рана памёр, і маці, якая засталася пасля яго смерці ў вышэйшым вучылішчы ў Кенігсбергу (цяпер Калінінград), пасляшчыўся ў доме для бедных студэнтаў. Гатае вучылішча Данелайціс скончыў у 1736 годзе і паступіў у Кенігсбергскі ўніверсітэт, які рэстаўраў галоўным чынам пратэстанцкі тэолагаў-настаў. Ва ўніверсітэце, апроч тэалогіі, ён па ўласнай ініцыятыве вывучаў родную літоўскую мову, а таксама грэчаскую, лацінскую і нямецкую мовы. Скончыўшы вучоў ў 1740 годзе, паэт атрымаў вельмі мізэрную пасаду — месца другога школьнага настаўніка ў мястэчку Стаўпелай. З 1743 года і да канца свайго жыцця ён заставаўся настаўкам у вёсцы Таўмінэміс, непадалёку ад свайго роднага вёскі. Памёр К. Данелайціс 18 лютага 1780 года.

Паэтычная дзейнасць К. Данелайціса пачалася з рэалістычных баек. Захавалася шасць твораў паэта гэтага жанру, у якіх ён востра бітуе адмоўныя бакі жыцця свайго часу, смеа становіцца на абарону інтарэсаў прыгонных сялян.

Самы значны свой твор аб жыцці прыгонных сялян — паэму «Поры году» К. Данелайціс стварыў прыблізна ў 1765—1775 гадах. Гэты твор, напісаны класічным гекзамэтрам, налічвае каля 3.000 радкоў. Паэма складаецца з чатырох самастойных песень, прысвечаных чатыром порам году: «Радасці вясны», «Працы лета», «Вагачіі восені», «Зімовыя клопаты».

Сам Данелайціс не збіраўся выдаваць свой твор, ён пісаў яго асобнымі фрагментамі і чытаў сярод блізкіх сяброў. Толькі праз некалькі дзесяцігоддзяў пасля яго смерці твор быў выданы ў прэсе прафэсар Кенігсбергскага ўніверсітэта А. Рэза, які даў усім чатыром песням адну агульную назву — «Поры году».

Галоўнай дэючай асобай паэмы з'яўляецца літоўскі народ, сама прыгоннага сялянства, з якой толькі некаторыя надзелены ў паэме індывідуальнымі рысамі.

У «Поры году» з усёй паўнагоў раскрываецца кар

